

Sivistysltk 7.6.2011

75 § Ohm 5

Lumijoen kunta

Esiopetuksen opetussuunnitelma

2011

1. JOHDANTO	3
2. ESIOPETUKSEN LÄHTÖKOHDAT	4
2.1 Esiopetuksen järjestäminen	4
2.2 Oppimisympäristö	4
2.3 Leikki	5
3.ESIOPETUKSEN SISÄLTÖALUEET	5
3.1 Kielen ja kommunikaatiotaitojen kehittäminen	5
3.2 Matematiikka	6
3.3 Ympäristö ja luonnontieto	7
3.4 Käden taidot ja kuvallinen ilmaisu	8
3.5 Etiikka ja katsomus	9
3.6 Musiikki	10
3.7 Liikunta	11
4. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI ESIOPETUKSESSA	12
4.1 Esiopetuksen yleinen tuki	12
4.2 Esiopetuksen tehostettu tuki	12
4.3 Esiopetuksen erityinen tuki	13
4.4 Yksilölliset suunnitelmat esiopetuksessa	13
5. KAVUN JA OPPIMISEN TUKIMUODOT ESIOPETUKSESSA	14
5.1 Osa-aikainen erityisopetus	14
5.2 Erityisopetus	14
5.3 Pidennetty oppivelvollisuus	15
5.4 Toiminta-alueittain opiskelu	15
5.5 Yhteistyö kodin kanssa	16
5.6 Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen	18
5.7 Tietojen luovuttaminen ja salassapito	19
5.8 Esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen	19

1. JOHDANTO

Esiopetuksen toiminta-ajatus

Esi- ja alkuopetus muodostavat sisällöltään johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Esiopetuksen tavoitteet määräytyvät kunkin lapsen kehitysvaihetta kunnioittaen. Siinä korostuu lapsen kokonaispersoonallisuuden tasapainoinen kehittyminen ja kodin kasvatuksen tukeminen.

Esiopetuksessa lapsuus nähdään itseisarvoisena elämänvaiheena. Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on vahvistaa lapsen oppimisedellytyksiä ja tervettä itsetuntoa tarjoamalla hänelle myönteisiä oppimiskokemuksia ja mahdollisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa. Esiopetuksessa edistetään, tuetaan ja seurataan lapsen fyysisten, kognitiivisten ja sosioemotionaalisten sekä muiden oppimisen valmiuksien kehittymistä ja ennalta ehkäistään näillä alueilla mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia. Esiopetuksen tehtävänä on myös edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ohjaamalla häntä vastuulliseen toimintaan ja yleisesti hyväksytyjen sääntöjen noudattamiseen sekä toisten ihmisten arvostamiseen. Ihmisoikeuksien ja tasa-arvon vaaliminen kuuluu luonnollisesti esiopetuksen periaatteisiin. Tavoitteena on saada lapsi ymmärtämään erilaisuutta sekä omien tekojen ja valintojen merkitystä ihmisten keskinäisessä toiminnassa ja maapallon elinkelpoisuuden vaalimisessa.

Esiopetus osana varhaiskasvatusta ja perusopetus muodostavat lapsen kehityksen kannalta ja sisällöllisesti johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Esiopetuksen järjestämisessä tulee siten ottaa huomioon toisaalta muun varhaiskasvatuksen ja toisaalta perusopetuksen tavoitteet ja sisällöt. Esiopetuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja jatkuvasta kehittämisestä vastaa pedagogisen koulutuksen saanut henkilökunta. Esiopetuksessa tehdään yhteistyötä moniammatillisten tahojen kanssa. Päiväkodin kanssa tehtävä yhteistyö on lähinnä toimintaan ja juhliin liittyvää yhteistyötä. Koulun kanssa pidetään yhteisiä tapahtumia ja esikoululaiset käyvät tutustumassa tulevaan kouluunsa. Seurakunnan kanssa tehdään yhteistyötä juhlapyhien aikaan sekä hartaushetkien muodossa. Konsultaatioapua saadaan yhteistyössä neuvolan ja eri terapeuttien kanssa.

Esiopetuksen keskeiset tavoitteet:

- Luoda myönteinen kuva oppimisesta
- Lapsen henkilökohtaiset oman oppimisen tavoitteet
- Yhteiset tavoitteet; kasvatukselliset ja tiedolliset
- Omatoimisuuden ja oma-aloitteisuuden kehittäminen

Itsenäisyyden ja itseluottamuksen kehittäminen

- Lapsi oppii ymmärtämään tasavertaisuutta ja oppii hyväksymään ihmisten erilaisuuden rikkautena.
- Vastuun- ja velvollisuudentunteen lisääminen; lapsi oppii ymmärtämään yhteiselämän pelisääntöjä ja sitoutumaan niihin.

Kansainvälisyys

Kansainvälisyyskasvatuksen tavoitteena esiopetuksessa on oman kulttuurin rikastuttaminen ja arvostaminen, sekä kansainvälisyyteen kasvaminen. kansainvälisyys lisääntyy ja kulttuurit

kohtaavat myös lasten maailmassa. Lapsi on utelias ja kiinnostunut muista kulttuureista, tavoista ja erilaisista ihmisistä. Esiopetuksessa voidaan leikinomaisesti opetella myös muita kieliä. Lasten kokemusten ja kysymysten kuunteleminen ja keskustelu on tärkeää juuri silloin, kun ne tulevat vastaan lapsen elämässä. Oikea tieto on suvaitsevuuden ja erilaisuuden kunnioittamisen perusta.

2. ESIOPETUKSEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Esiopetuksen järjestäminen

Lapsella on oikeus maksuttomaan esiopetukseen oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna eli pääsääntöisesti kuusivuotiaana. Esiopetukseen osallistuminen on lapselle vapaaehtoista ja siitä päättää lapsen huoltaja.

Jos lapsen oppivelvollisuus vamman tai sairauden vuoksi alkaa jo 6-vuotiaana ja hänellä on pidennetyn oppivelvollisuuden päätös, hänellä on oikeus esiopetukseen sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella on oikeus saada esiopetusta myös oppivelvollisuuden alkamisvuonna eli kuusivuotiaana. Tämä esiopetukseen osallistuminen ei ole lapselle vapaaehtoista. Lapsella on myös oikeus esiopetukseen oppivelvollisuuden alkamisvuonna eli 7-vuotiaana, jos hän perusopetuslain 27 §:n mukaisesti aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin.

Lumijoella esiopetus tapahtuu sivistystoimen järjestämänä, peruskoulun yhteydessä. Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on mahdollisuus käyttää päivähoitopalveluja. Esiopetuksen laajuus on vähintään 700 tuntia eli keskimäärin neljä tuntia päivässä. Päivään saa kuulua enintään viisi tuntia esiopetusta.

Opetuksen lisäksi oppimateriaalit ovat maksuttomia. Esiopetusta saavilla lapsilla on oikeus samoihin opintososiaalisiin etuihin kuin perusopetuksen oppilaalla, tähän kuuluvat mm. oppilashuoltopalvelut. Lapsilla on myös oikeus maksuttomaan kuljetukseen, jos matka on yli viisi kilometriä tai jos matka on lapselle liian vaikea, rasittava tai vaarallinen. Esiopetuksessa lapset saavat jokaisena työpäivänä maksuttoman aterian.

2.2 Oppimisympäristö

Lapsikeskeiseen esiopetukseen kuuluvat lapsen kehitysvaiheen tunteminen ja sitä vastaavan toiminnan ja oppimisympäristön tarjoaminen lapselle. Oppimisympäristön on tuettava monipuolisesti lapsen kasvua ja oppimista sekä annettava mahdollisuuksia vuorovaikutukseen. Sen tulee olla myös kieliympäristönä virikkeinen ja mahdollistaa lapsen kielellistä kehitystä tukevaa toimintaa. Sen on myös tarjottava keinoja ja ohjausta kunkin lapsen henkilökohtaisten tavoitteiden edellyttämälle oppimiselle ja kasvulle. Esiopetuksen oppimisympäristö luodaan yhteistyössä kaikkien esiopetuksen järjestämiseen osallistuvien kanssa. Toiminnan lähtökohtina ovat lapsen tarpeet ja edellytykset sekä kiinnostuksen kohteet ja mahdollisuudet yhteistoimintaan. Aikuisten tehtävä on kehittää lapsen ympäristöä lapsen oppimisedellytysten mukaisesti havainnoimalla jatkuvasti lapsen kiinnostuksen kohteita ja kehitystasoa. Hyvässä oppimisympäristössä vallitsee positiivinen, iloinen, turvallinen ja rohkaiseva ilmapiiri. Se tarjoaa lapselle tilaisuuksia

havaitsemiseen, elämyksiin ja pohdintaan. Oppimisympäristön tulee olla myös esteettisesti miellyttävä ja sen tulee tarjota mahdollisuus sekä toiminnallisuuteen että omaan rauhaan.

2.3 Leikki

Lapsen elämään kuuluu leikki ja sadun maailma. Leikki on avain oppimiseen. Leikki on luovuuden elinperusta. Leikki luo kehyksen lapsen sosiaaliselle, emotionaalille ja älylliselle oppimiselle. Leikki on lapsen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta sekä lapsen sisäisen maailman harjoitusta. Leikissä luodaan suhteita toisiin ihmisiin ja ympäristöön sekä opitaan uusia asioita kuvittelemalla ja toimimalla. Esiopetuksen ympäristön tulee tarjota leikin liikunnallisuudelle ja riemulle tilaa. Leikkiessään lapsi on aktiivinen ja määrätietoinen. Hän leikkii siksi, koska leikki antaa hänelle tyydytystä, mielihyvää ja iloa. On tärkeää, että aikuinen on kiinnostunut sekä lapsen ajatuksista, että leikeistä. Lapsuus on niin lyhyt, ainutlaatuinen ja ihana asia, että toivoisi jokaisen aikuisen kysyvän itsessään asuvalta leikkivältä lapselta: olenko minä saanut leikkiä tarpeeksi? Sillä leikki on ihan totta. (Jantunen- Rönnberg 1996, 73)

- Lapsi sisäistää hyvät tavat ja ymmärtää niiden merkityksen osana jokapäiväistä elämäämme

3.ESIOPETUKSEN SISÄLTÖALUEET

3.1 Kielen ja kommunikaatiotaitojen kehittäminen

Varhaislapsuudessaan lapsi omaksuu äidinkieltänsä perustan. Lapsen sosiaaliset ja kielelliset valmiudet kehittyvät vuorovaikutuksessa lähiympäristön kanssa. Esiopetuksen tehtävänä on vahvistaa lapsen luontaista uteliaisuutta ja kielellisen tietoisuuden heräämistä. Äidinkieli on keskeisessä asemassa kaikessa oppimisessa. Kuulemisen, puhumisen, kirjoittamisen ja lukemisen taidot integroidaan muuhun toimintaan kokonaisuutena. Esiopetuksen vuorovaikutustilanteissa lapsi toimii sekä puhujana, että kuuntelijana. Lasta rohkaistetaan ja ohjataan niin, että hänestä vähitellen kasvaa aktiivinen puhuja ja kuuntelija monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa, niin arkisissa viestintätilanteissa kuin oppimistilanteissakin. Ympäristön salliva ja suotuisa henkinen ilmapiiri antaa lapselle mahdollisuuksia turvallisiin ihmissuhteisiin, esiintymiseen ja luonnolliseen itseilmaisuun ihmettelemällä, kyselemällä, keskustelemalla, kertomalla, vertailemalla ja tekemällä omia johtopäätöksiä näkemästään ja kuulemastaan. Lapsen sosiaalisuuden, tunteiden ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä on erityisesti tuettava kielen avulla ja jokaiselle on annettava tasapuolisesti mahdollisuudet esillä olemiseen ja yhdessä olemiseen ja leikkimiseen ryhmässä.

Tavoitteena on:

kiinnostuksen herättäminen puhuttua ja kirjoitettua kieltä kohtaan

kehittää kielellistä tietoisuutta, sana – ja käsitevarastoa

halu, rohkeus ja taito ilmaista itseään, tunteitaan, ajatuksiaan kielen avulla ja olla vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa.

Sisältöalueet:

Puhuminen mm.

- rohkeus ilmaista itseään

-vuorovaikutustaidot; keskustelutaidot, aloitteisiin vastaaminen, aloitteiden tekeminen, kuunteleminen

- omien ilmaisu- ja vaikutusmahdollisuuksien tiedostaminen

- puheilmaisu

- elävä kuvailu

- monipuolinen sana – ja käsitevarasto
- kyselytaito tiedonhankintataitona

Kuunteleminen

- keskittymistaito
- kuuntelutaito
- annetun ohjeen mukaan toimiminen
- kuuntelutaito tiedonhankintakeinona
- muistaminen
- ikäkaudelle sopiva kirjallisuus; sadut, kertomukset, näytelmät, lastenkirjat, asiatekstit, tietokirjat, mediatekstit

Kertominen mm

- roolileikit
- omien kokemusten kertominen
- kuvakerronta
- draama
- omat tuotokset

Runoileminen mm

- lorut, riimit, runot
- omat runot, tarinat
- tarinat, hokemat, vitsit

Lukeminen mm

- kirjoitetun tekstin esillä olo
- luetun/kuullun ymmärtäminen
- leikkilukeminen
- tietokone
- lukuleikit; sana- tavu- äänne, yhdyssanat
- lukusuunta
- rytmittäminen
- lausetajun kehittäminen
- oma lukeminen

Kirjoittaminen mm

- hienomotoriikka
- oman nimen kirjoittaminen oikein
- leikkikirjoitus
- mallikirjoitus (jäljentäminen)
- oikea kynäote
- kiinnostus oikeasta kirjoittamisesta
- tieto siitä, että puhetta voidaan kirjoittaa
- tietokoneen käyttö
- tutustuminen pieniin ja isoihin aakkosiin
- kirjoitussuunta omien viestien kirjoittaminen

3.2 Matematiikka

Tavoitteet :

Matematiikan esiopetuksen päämääränä on herättää lapsen kiinnostus matematiikkaa kohtaan. Keskeisenä tavoitteena on totuttaa lasta hahmottamaan ja tulkitsemaan ympärillä olevaa maailmaa matematiikan keinoin. Tähän pyritään tarjoamalla matemaattista ajattelua tukevaa toimintaa, oppimisympäristöjä ja kokemuksia, jotka tukevat matemaattisten ajatteluprosessien ja taitojen

monipuolista kehittymistä lapsen ikäkauden ja kehityksen huomioon ottaen. Lapsella on mahdollisuus yhdessä toisten kanssa kehittää myönteistä suhtautumista matematiikkaan ja matemaattisten käsitteiden ymmärtämistä sekä käsitystään luvuista. Oppimistilanteissa painottuu konkreettinen, havaintomateriaalien käyttöön tukeutuva elämyksellinen ja leikinomainen toiminta.

Sisällöt

Matematiikan esiopetuksessa käsitellään seuraavia sisältöalueita:

- luokittelu

erilaisten ominaisuuksien havaitseminen, erojen ja yhtäläisyyksien havaitseminen, vertailua ja luokittelu eri ominaisuuksien mukaan, esimerkiksi värin, muodon, koon mukaan

- säännönmukaisuus ja sarjat

säännönmukaisuuksien havaitseminen eri luokiteltavien ominaisuuksien mukaan

- geometria

perusmuodot 3-ulotteisissa kappaleissa ja tasokuvioissa avaruudellisten suhteiden

hahmottaminen: edessä, takana, vieressä, yläpuolella, alapuolella, oikea, vasen, lähellä, kaukana

- lukukäsitys

enemmän, vähemmän, yhtä monta, määränpysyvyys, yksi-yhteen-vastaavuus

- luvut 0-10, voidaan tutustua ylittämiseen

- lukumäärän tunnistaminen ja tuottaminen, lukusanat, numeromerkit, yhteen- ja vähennyslaskun käsitteet

- mittaamisen käsite, pituus, tilavuus, massa, omat mitat

- aika

ajantaju, tasatunnit ja puolet tunnit, vuorokauden ajat

Menetelmät

Menetelminä opettamisessa ja oppimisessa käytetään

- havainnointia

- kokeilemista

- mittaamista

- laskemista

- pelaamista

- ongelmien ratkaisemista

3.3 Ympäristö ja luonnontieto

Ympäristö- ja luonnontiedon opetuksella tuetaan ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä sekä vahvistetaan lapsen elämyksellistä, kokemuksellista ja emotionaalista suhdetta luontoon ja muuhun ympäristöön. Tavoitteena on, että lapsi oppii tekemään havaintoja kaikkia aisteja käyttäen luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä. Lapsen omien tutkimusten lähtökohtana ovat

lapsen elinympäristöön läheisesti liittyvät ilmiöt ja tapahtumat sekä niistä saadut kokemukset.

Ihminen on osa luontoa ja siitä riippuvainen sekä siinä vaikuttavatekijä. Luonto on lapselle se maankamara, jolla liikkuu ja johon hän on läheisessä kosketuksessa. Lapsi tulisi ohjat näkemään elävien olentojen riippuvuus ravinnosta, vedestä, lämmöstä ja muista elämän biologisista edellytyksistä. Toiminnassa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen.

Luonnossa liikuttaessa lasta ohjataan ottamaan huomioon ympäröivä luonto. Lapsi ymmärtää, että hänen oma toimintansakin vaikuttaa ympäristön hyvinvointiin.

Sisällöt voidaan ryhmitellä esimerkiksi teemoiksi, jossa keskeisenä tutkimuskohteena ovat:

* lähiympäristöni

* luonto syksyllä

* kotini

- * minä ja terveys
- * hyvät tavat
- * jouluku
- * vuodenaajat
- * entisaika
- * talvi
- * pääsiäinen
- * kevät
- * kesää odotellessa
- * ympäristönsuojelu

Lumijokisuus

Lumijoen esiopetuksessa tulee näkyä oman kunnan omaleimaisuus kotipaikkakuntana sekä Lakeuden seutukunnan ympäristön ja luonnon erityispiirteet lakeuksineen ja lintuvesineen.

Lumijoen

pääelinkeino (maatalous), kulttuuri, rakentaminen, historia ja ihmiset tehdään tutuiksi esiopetuksessa. Lumijoen erityispiirteet voidaan liittää käytäntöön ja sisältöihin yhteistyössä koulun kanssa.

3.4 Käden taidot ja kuvallinen ilmaisu

Oppimisympäristö

Ilmapiiriltään kuuntelevassa, sallivassa ja kannustavassa oppimisympäristössä lapsi kokee onnistumisenkokemuksia ja elämyksiä. Haasteellinen ja yllätyksellinen ympäristö tukee yhtäaikaaisesti lapsen toiminnallisuutta, tunne-elämän, taitojen, tietojen kehittymistä sekä fyysistä kehitystä. Lapsen esteettinen kyky kehittyy oppimisympäristössä, jossa on monipuolisia virikkeitä, kuten ääniä, muotoja, värejä ja tekstuureja.

Kuvallinen ilmaisu

Lapsi saa ilmaista kokemuksiaan, ajatuksiaan ja tunteitaan. Tuotoksissa ilmenee se maailma, jonka lapsi itse kokee ja ymmärtää. Vahvistetaan lapsen itsetuntoa antamalla myönteistä palautetta tuotoksista. Lapsi oppii nauttimaan taiteista ja itseilmaisusta. Lapsen kanssa aliotetaan kuvataidekieli

lapselle läheisistä asioista. Hänelle on annettava mielikuvituksen ja ajatuksen vapaus itsensä Lumijoen kunnan opetussuunnitelma ilmaisuun kuvallisesti. Leikkitoiminta sisältää runsaasti kuvallisia aineksia. Leikille on ominaista

kekseliäisyys, luova tulkinta. Siispä leikki on käyttökelpoinen opetusmenetelmä taidekasvatuksessa.

Tavoitteet

- Tuetaan lapsen luovuuden, mielikuvituksen ja itseilmaisun kehittymistä oman toiminnan avulla.
- Tuetaan eri ilmaisun alueilla lapsen motorista kehittymistä.

- Ohjataan lasta leikin, tutkivan ja kokeilevan toiminnan avulla etsimään tietoa oman uteliaisuuden pohjalta eri taidemuotojen ja ympäristön ilmiöistä Tällöin hänen ajattelu- ja ongelmanratkaisutaitonsa sekä elämäntaidon kyvyt kehittyvät.

- Esiopetuksessa sovelletaan kuvallisen ilmaisun opetusta ottaen huomioon lapsen ikäkausi.

Tavoitteena on havaintokyvyn harjaannuttaminen ja tuntuman saaminen erilaisiin materiaaleihin, työskentelyvälineisiin sekä työskentelyprosesseihin.

Perustoimintatavat

- Piirtäminen
- Maalaaminen
- Muovailu
- Rakentelu

Kädentaidot

Käden taitojen avulla lapsi oppii selviytymään jokapäiväisen elämän askareista. Lapsi oppii arvostamaan omia ja toisten tekemiä töitä ja tehtäviä. Hän oppii nauttimaan työnsä tuloksista.

Käden taitojen tavoitteet

- Lapsi kokee työn ja sen tekemisen iloa
- Lapsi suunnittelee, toteuttaa suunnitelmansa, ratkaisee työssään kohtaamia ongelmia sekä arvio työtään.
- Lapsi tutustuu erilaisiin materiaaleihin, työtapoihin ja välineisiin.
- Lapsi kehittää kädentaitojaan
- Lapsi kokeilee edellytystensä mukaan taitojaan ja näkee kauneutta omassa ja toisten töissä.
- Lapsi huolehtii osaltaan työympäristönsä siisteydestä ja työturvallisuudesta.
- Lapsi oppii arvostamaan omia ja toisten töitä näyttelyiden avulla

Aikuinen toimii oppaana lapsen tutkimusmatkalla eväinään:

- Innostusta
- Empaattisuutta
- Ennakkoluulottomuutta
- Kannustavuutta
- Havaintoherkkyyttä
- Pitkäjännitteisyyttä
- Joustavuutta
- Leikkimielä

Perustoimintatavat

- Leikkiminen
- Liimaaminen
- Askartelu
- Painanta
- Ompelu
- Lankatyöt
- Tekninen työ
- Leipominen

3.5 Etiikka ja katsomus

Etiikka

Eettinen arvopohja on kaiken inhimillisen elämän ja toiminnan perusta. Esiopetuksen eettinen kasvatus sisältyy kaikkeen toimintaan. Eettinen kasvatus perustuu yhteiskunnassa yleisesti Lumijoen kunnan opetussuunnitelma vallitseviin ja hyväksytyihin arvoihin. Eettisessä kasvatuksessa käsitellään arvoja ja normeja, mikä

opettaa lasta erottamaan: hyvän ja pahan, oikean ja väärän. Auttaa lasta ymmärtämään syyn ja seurauksen yhteyden. Jokapäiväisissä tilanteissa ja niihin liittyvissä keskusteluissa kiinnitetään huomiota anteeksiantoon, suvaitsevaisuuteen, toisten huomioonottamiseen ja hyvään käytökseen. Eettisellä kasvatuksella vahvistetaan lapsen kasvua: ystävyyteen, yhteistyöhön, vastuuseen ja kansainvälisyyteen. Herätetään kiinnostus luontoa ja ympäristöä kohtaan.

Opetuksen keskeisiä käsitteitä:

- lähimmäisen rakkaus
- vastuu
- inhimillisyys
- oikeudenmukaisuus
- rehellisyys
- luotettavuus

Katsomus

Esiopetuksen elämäkatsomuksessa tutustutaan kristinuskon keskeisiin sisältöihin.

Elämäkatsomuksen tulee olla myönteistä ja lapsen kodin vakaumusta kunnioittavaa.

Uskonnollisten

ja elämän peruskysymysten käsittely antaa aineksia oman elämäkatsomuksen muodostumiselle.

Lasten kysymyksiä pohditaan yhdessä myönteisessä ja sallivassa ilmapiirissä.

Katsomuksen sisältöä

- anteeksipyyttäminen ja – antaminen
- rehellisyys
- kiitollisuus, kunnioitus, toisesta huolehtiminen
- tutustuminen vuoden eri juhliin
- tutustuminen Jeesuksen elämään ja opetukseen
- kotiseurakuntani
- virret ja hengelliset laulut
- turvallisuuden, hiljaisuuden ja hartauden kokeminen
- ruoan siunaaminen

3.6 Musiikki

Musiikkikasvatus on vuorovaikutusta. Musiikkikasvatus tukee lapsen kokonaispersoonallisuuden kehittymistä ja edistää sosiaalista kasvua. Musiikkikasvatus tarjoaa lapselle esteettisiä kokemuksia ja

elämyksiä. Musiikkituokioiden avulla lapsi tottuu yhteistoimintaan, sekä saa mahdollisuuden iloita musiikista omalla tasollaan. Opetuksessa lähdetään liikkeelle lapsen edellytyksistä. Musiikkia tulisi olla joka päivä vähän, harkitusti ja hauskesti. Musiikillinen ympäristö herkistää lasta kuunteluun ja rohkaisee ja kehittää häntä musiikilliseen itseilmaisuun. Lapsen maailmassa musiikki on leikin ja fantasian osa ja se tarjoaa tilaa ja ravintoa erilaisille tunnekokemuksille ja ajatteluprosesseille.

Tavoitteet:

- herättää lapsessa myönteinen asenne musiikkia kohtaan
- kehittää lapsen luovaa toimintaa
- luoda ja kehittää erilaisia musiikkiin liittyviä tiedollisia ja taidollisia valmiuksia
- elämysten tarjoaminen lapselle Lumijoen kunnan opetussuunnitelma suomalaisen kansanperinteen elvyttäminen ja herättäminen
- muihin kulttuureihin tutustuminen

- Lapsen tiedollista kiinnostusta viritellään musiikin teorian peruskäsitteiden opettamisella
- leikinomaisin keinoin sekä musiikillisten työtapojen monipuolisella ja kokonaisvaltaisella toteutuksella luodaan rikasta musiikkikasvatusta.

Musiikillisia työtapoja

- laulu
- soitto
- kuuntelu
- ilmaisu
- säveltäjä
- rytmi
- laululeikit

3.7 Liikunta

Lapsi on luonnostaan liikkuva ja siksi lapset pitävät liikunnasta. Esikouluikäinen lapsi on voimakkaassa motorisen kehityksen vaiheessa. Lapsella on halu kokeilla omia kykyjään ja voimiaan.

Lapsella tulee olla joka päivä mahdollisuus liikkua, edes pieniäkin tuokioita. Opettajan tehtävä on luoda lapselle liikkumista salliva ja turvallinen ympäristö ja tukea erityisesti sellaisia lapsia, joilla on

erityisvaikeuksia liikunnassa ja oman kehonsa hallinnassa. Liikkumalla lapsi oppii hahmottamaan oman kehonsa ja opettelee sen hallintaa erilaisissa tilanteissa.

Liikunnan merkitys lapselle:

1. Tuottaa iloa
2. Luo pohjaa uusille liikunnallisille taidoille
3. Antaa terveyttä, voimaa, kuntoa
4. Auttaa kaikkea oppimista, myös älyllistä
5. Tukee sosiaalisia taitoja
6. Tukee itsetuntoa ja luo pätevyyden tunnetta
7. Opettaa itsehallintaa, kontrollia ja säätelyä
8. Ylläpitää lapsen sisäsyntyistä tarvetta liikkua
9. Tutustuminen erilaisiin liikuntamuotoihin ja välineisiin

Lähtökohtana monipuoliset perusliikuntataidot

- Karkeamotoriikka
- Luontoliikunta
- Liikuntaleikit
- Voimistelu; väline- ja telinevoimistelu
- Joukkuepelit
- Palloilu
- Hiihto
- Luistelu
- Satu- ja ilmaisuliikunta
- Yleisurheilu

Hyvän oman kehon hahmotus, hyvä itsetunto ja positiivinen minäkuva ovat tärkeimpiä asioita, joita voimme lapselle liikunnan avulla tarjota.

4. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI ESIOPETUKSESSA

Tukipalvelujen tehtävänä on ylläpitää ja edistää lapsen terveyttä sekä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia yhteistyössä vanhempien kanssa.

Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitseville lapsille järjestetään heidän kasvuaan ja kehitystään edistävää monipuolista toimintaa, opetusta ja kuntoutusta. Esiopetuksessa lapsen kasvua ja kehitystä seurataan ja tuetaan perheitä heidän kasvatustehtävässään. Esiopetushenkilöstön tukena toimivat koulun erityisopettaja, terapeutit, kuraattori, kunnan perhetyöntekijät, sekä lasta hoitavat ja kuntouttavat yksiköt.

Lasten neuvola seuraa lasten kehitystä. Hyvissä ajoin ennen koulun aloittamista neuvola ja esiopetus yhdessä selvittävät ne kehityksen osa-alueet, joissa lapsi tarvitsee erityistä tukea. Tarvittaessa lapsi perheineen ohjataan tarkempaa arviointia varten puhe-, fysio- tai toimintaterapeutille, psykologille tai perheneuvolaan. Keskussairaalatutkimuksiin lapsi pääsee neuvolalääkäriin lähettämänä. Kehityksen arviointi ja tutkimus turvaavat lapsen tarvitsemat terapiat, kuntoutuksen tai muut tukitoimet.

Lapsella ja perheellä voi olla samanaikaisesti monenlaisia tukipalveluja. Asetettujen tavoitteiden toteutumisen edellytyksenä on eri tahojen tiivis yhteistyö.

Esiopetuksessa kasvun ja oppimisen tuen järjestäminen, tukiprosessin eteneminen sekä vastuut ja niihin liittyvät lomakkeet on eritelty **liitteessä**.

4.1 Esiopetuksen yleinen tuki

Esiopetuksessa opettajalla on vastuu jokaisen lapsen henkilökohtaisten edellytysten huomioimisessa. Tämä tapahtuu opetusta eriyttämällä ja opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opettaja voi myös käyttää erityisopettajan ja avustajan työpanosta keinoina vastata opetusryhmän ja yksittäisen lapsen tarpeisiin. Esiopetuksen aloitusvaiheessa lapselle voidaan tarvittaessa laatia esiopetuksen oppimissuunnitelma yhteistyössä huoltajan ja lapsen kanssa. Yleisen tuen tukimuotojen kartoitukseen on opettajalla työvälineenä **Lapsen yleisen tuen kartoitus esiopetuksessa-lomake**.

4.2 Esiopetuksen tehostettu tuki

Lapselle, joka tarvitsee oppimisessaan säännöllisesti yhtä tai useampaa tukimuotoa, voidaan antaa pedagogiseen arvioon perustuen tehostettua tukea. **Pedagogisen arvion** laativat tarvittaessa esikoulunopettaja ja erityisopettaja. Arvioon perustuen tehdään oppilashuoltoryhmässä suunnitelma tehostetun tuen aloittamisesta, järjestämisestä ja tarvittaessa siirtymisestä takaisin yleisen tuen piiriin. Tehostettua tukea varten lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa täydennetään **lisäosalla**. Sen tekemiseen voi huoltajan, opettajan ja erityisopettajan lisäksi osallistua myös muita asiantuntijoita. Tuki suunnitellaan lapsen tarpeiden mukaisesti ja se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää. Tukipäätöksessä määritellään lapsen pääsääntöinen opetusryhmä, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut poikkeavat järjestelyt. Annettava tuki kirjataan lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman lisäosaan. Tehostetun tuen aikana korostuu erityisopettajantyöpanos sekä yksilöllinen ohjaus ja yhteistyö kodin kanssa. Tehostettua tukea kartoitetaan tarpeen mukaan

seuranta lomakkeella. Mikäli tehostettu tuki koetaan riittämättömäksi tehdään **pedagoginen selvitys** erityisen tuen tarpeen arvioimiseksi.

4.3 Esiopetuksen erityinen tuki

Jos lapsen oppimisedellytykset ovat heikentyneet esimerkiksi vamman, sairauden tai muun toimintavajavuuden vuoksi. Erityisen tuen tarpeen arviointi sekä tehdään moniammatillisessa yhteistyössä. Sivistystoimenjohtaja, rehtori tai sivistyslautakunta tekee oppilashuoltoryhmän arvion pohjalta erityisen tuen päätöksen. Erityisen tuen päätös annetaan tiedoksi huoltajille ja siihen liitetään valitusosoitus. Tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä ja sen aikana käytössä voivat olla kaikki esi- ja erityisopetuksen tukimuodot. Erityisen tuen piiriin tulevalle lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma(HOJKS.)HOJKS:n laatimista edeltävät oppimisvaikeuksien kartoittaminen, yksilöllistämistarpeen määrittäminen ja tarvittaessa asiantuntijalausunnat, joiden pohjalta tukipäätös valmistellaan ja tehdään.

Erityisen tuen päätös on määräaikainen hallintopäätös, joka tarkistetaan toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä ja aina tarvittaessa. Tarkistamista varten tehdään uusi **pedagoginen selvitys**, jonka perusteella tehdään uusi päätös joko erityisen tuen jatkamisesta tai lopettamisesta, jolloin oppilas jatkaa tehostetussa tuessa.

4.4 Yksilölliset suunnitelmat esiopetuksessa

Esiopetuksen alkaessa lapselle voidaan laatia **esiopetuksen oppimissuunnitelma** yhteistyössä huoltajan kanssa. Tehostetussa tuessa oppimissuunnitelma perustuu **pedagogiseen arvioon**. Tehostetun tuen vaiheessa oppimissuunnitelma toimii yksilöllisten tukimuotojen ja opetuksen suunnittelun välineenä. Se antaa tärkeää tietoa huoltajalle oppimisen ja koulunkäynnin tukemisen sisällöistä ja menetelmistä ja auttaa lasta hahmottamaan koulunkäyntiinsä liittyviä asioita. Keskeistä on kuvata tavat, joilla lasta tuetaan. Oppimissuunnitelma on myös väline opettajan oman työn suunnittelulle. Erityisen tuen vaiheessa laaditaan henkilökohtainen opetuksenjärjestämistä koskeva suunnitelma, HOJKS.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli HOJKS

Jokaiselle erityisen tuen piirissä olevalle oppilaalle tulee laatia **henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, HOJKS**. Opetussuunnitelmaan kirjoitetusta oppimäärästä poiketaan, kun oppilas ei kykene tukitoimista huolimatta suorittamaan perusopetuksen yleistä oppimäärää. Tällöin oppimäärä yksilöllistetään tai opiskelu suunnitellaan toiminta-alueittain.

HOJKS:ssa sovitaan seurannasta, toimintatavoista, yhteistyöstä ja työnjaosta eri toimijoiden kesken sekä menettelytavat oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävässä yhteistyössä. Oppilaan arviointi perustuu yleiseen tai siihen yksilölliseen oppimäärään, joka on asetettu oppilaan HOJKS:ssa.

HOJKS:n laadinta, yhteistyö, vastuut ja työnjaon periaatteet

HOJKS laaditaan yhteistyössä oppilaan ja oppilaan huoltajan kanssa. Laadinnasta vastaa erityisopettaja ja tarvittavilta osin suunnitelma valmistetaan moniammatillisena yhteistyönä. Opetuksen järjestämisen kannalta tärkeä tieto välitetään HOJKS:aan. Suunnitelmasta käy ilmi oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Siinä tulee olla luettelo niistä oppiaineista, joiden yksilöllistämisestä on päätetty. HOJKS sisältää oppilaan oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tavoitteet, pedagogiset menetelmät, sekä muut tarvittavat tukitoimet. HOJKS:ssa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Yksilöllisen oppimäärän suorittamisessa oppilas etenee omaan tahtiinsa. Jos hän kypsyy, kehittyy ja kykenee myöhemmin saavuttamaan yleisen oppimäärän, tehdään uusi päätös opiskelusta yleisen oppimäärän mukaisesti. HOJKS tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Luokanopettaja, luokanvalvoja tai erityisopettaja kutsuu palaverin koolle sekä HOJKS:n laatimista ja seuranta varten.

5. KAVUN JA OPPIMISEN TUKIMUODOT ESIOPETUKSESSA

5.1 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessa tai koulunkäynnissä, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Tavoitteena on parantaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen eri alueisiin liittyvien ongelmien kasvua. Sitä voidaan antaa oppilaalle, jolla on puhe- lukemis- ja kirjoittamisvaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä.

Toteutustapoina ovat samanaikaisopetus, pienryhmä- tai yksilöopetus. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa kaikilla tuen tasoilla. Tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaista erityisopetusta antavat erityisopettajat, mutta opetusta voidaan suunnitella ja oppilaan oppimista voidaan arvioida opettajien yhteistyönä. Osa-aikainen erityisopetus pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa, ja opetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaalle ja huoltajalle.

5.2 Erityisopetus

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea oppilaan oppimista. Sellaisen oppilaan, jolle on tehty erityisen tuen päätös, opetus ja muu tuki annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti.

Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä, osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa. Erityisopetuksessa voidaan poiketa oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta sen mukaan kuin erityistä tukea koskevassa päätöksessä määrätään.

Lumijoen kunnassa toimii kolme erityisopettajaa. Kaksi erityisopettajista on laaja-alaisia, jotka huolehtivat luokat 0-9 ja yksi erityisopettajista toimii pienryhmässä. Erityisopetus pyritään

järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Opetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaalle ja huoltajalle.

5.3 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos oppilaan ei ole mahdollista saavuttaa perusopetukselle säädettyjä yleisiä tavoitteita vammaisuuden tai sairauden vuoksi yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Pääsääntöisesti päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään ennen oppivelvollisuuden alkamista, jolloin lapsella on oikeus käydä esiopetusta yhden vuoden sijaan kaksi vuotta. Pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen myötä lapselle tehdään myös päätös erityisestä tuesta ja laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa.

Pidennetty oppivelvollisuus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

- Lapsi aloittaa esikoulun sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, ja jatkaa esiopetuksessa kaksi vuotta, jonka jälkeen siirtyy perusopetukseen.
- Lapsi aloittaa esikoulun sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta, ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, jonka jälkeen siirtyy perusopetukseen.
- Lapsi aloittaa esikoulun sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta, ja jatkaa esiopetuksessa kaksi vuotta. Lapsi aloittaa perusopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta rehtori tekee erillisen hallintopäätöksen.

Lapsen ohjaaminen riittävän varhain tuen piiriin tehdään yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja tarvittaessa neuvolan kanssa. Koulun esiopetuksen vastaava laaja-alainen erityisopettaja kutsuu eri hallintokunnat yhteistyöhön tuen tarpeiden kartoittamiseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen suunnitellaan lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella. Tukea tarvitsevan lapsen huoltajille annetaan tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista ja huoltaja päättää, osallistuuko lapsi *oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen*.

5.4 Toiminta-alueittain opiskelu

Vaikeimmin kehitysvammaisten opetus järjestetään toiminta-aloittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-aloittain. Toiminta-alueita ovat motoriset taidot, kommunikaatiotaidot, sosiaaliset taidot kognitiiviset taidot ja päivittäiset taidot. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Oppilaalle laaditaan HOJKS, jossa kuvataan toiminta-alueiden tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä edistymisen seuranta ja arviointi.

Opetuksen suunnittelu ja toteuttaminen tehdään oppilaan opettajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välisenä yhteistyönä.

Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet ja tavoitteena oppilaan koko potentiaalin käyttöön saaminen. Koulupäivän eri toimintoja hyödynnetään oppimisessa. Toiminta-alueet voivat sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia jossakin yksittäisessä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa voidaan yhdistää eri toiminta-alueiden sisältöjä ja opetukseen liittyy aina myös kuntouttavia ja hoitavia elementtejä. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta sekä edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen tavoitteena on kontaktin muodostuminen oppilaan kanssa ja sen pohjalle rakentuva erilaisten ilmaisujen ymmärtäminen ja tuottaminen. Kielen ja kommunikaation opetuksen tulee sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita, ja myös tarvittaessa viittomien, merkkien, symbolien tunnistamista.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää sosiaalisissa ympäristöissä toimimista. Osa-alueiden tulee sisältää vuorovaikutus- ja tunnetaitoja koskevia tavoitteita.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Osa-alueiden tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja syy-seuraussuhteen oppimisen harjoituksia.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintoihin ja edistää hänen omatoimisuuttaan ja itsenäistymistään. Osa-alueiden tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arkipäivän elämäntaitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa koskevia tavoitteita.

5.5 Yhteistyö kodin kanssa

Kodin ja esikoulun yhteistyö perustuu tasa-arvoon, vuorovaikutukseen, avoimuuteen ja luottamukseen. Päävastuu oppilaan kasvatuksesta on aina hänen vanhemmillaan. Esikoulu vastaa oppilaan kasvatuksesta ja oppimisesta kouluyhteisön jäsenenä. Huoltajien on tärkeää koko esiopetuksen ajan ottaa vastuuta lapsensa tavoitteellisesta esikoulutyöskentelystä. Esikoulu tukee huoltajia tässä tehtävässä tiedottamalla ja järjestämällä tapaamisia. Yhteistyölle etsitään luontevia

tapoja yhdessä huoltajien kanssa. Yhteistyö huoltajien kanssa on erityisen tärkeää ongelmatilanteissa ja kouluun siirryttäessä.

Kasvatusyhteistyön tavoitteena on aina lapsen paras. Tähän tavoitteeseen päästään parhaiten huomioimalla lasten ja perheiden yksilölliset tarpeet ja taustat. Molemminpuolinen arvostus ja kunnioitus mahdollistavat toimimisen saumattomassa yhteistyössä.

Seuraaviin taulukoihin on koottu Lumijoen esikoulun tiedottamisen sekä huoltajien tapaamisen muotoja.

Yleinen tiedottaminen	Henkilökohtainen tiedonkulku
<ul style="list-style-type: none"> Poikkeavista esikoulupäivistä ja järjestelyistä tiedotetaan reppuvihkojen tai erillisten tiedotteiden kautta. Opetussuunnitelma on luettavissa koulun Internet-sivuilta. Sinne on kirjattu esim. opetuksen tavoitteet. Syyslukukauden alkaessa laaditaan lukuvuositedote, joka jaetaan oppilaiden koteihin ja se on luettavissa koulun Internet-sivuilla. 	<ul style="list-style-type: none"> Esikoulun henkilökunta ja huoltajat voivat olla yhteyksissä monilla tavoin: <ul style="list-style-type: none"> - puhelimitse pääsääntöisesti työaikoina - paperiviestien avulla - sopimalla tapaamisen. Lapsilla on käytössään reppuvihko. Huoltaja ilmoittaa oppilaan poissaolosta ennen esikoulun alkamista. Ilmoituksen voi tehdä, soittamalla tai tekstiviestillä.

Huoltajien tapaamiset

Yhteiset tapaamiset	Henkilökohtaiset tapaamiset
<ul style="list-style-type: none"> Koululla järjestetään lukuvuosittain yksi kaikille yhteinen vanhempainilta. Yhteisen vanhempainillan lisäksi pidetään lukuvuoden aikana esikoulun oma vanhempainilta. Koulussa voidaan järjestää erilaisia tempauksia ja teemapäiviä, joihin vanhemmat voidaan kutsua. 	<ul style="list-style-type: none"> Huoltajille tarjotaan mahdollisuutta osallistua vanhempaintapaamisiin. Keskustelussa ovat mukana esikoulunopettaja ja tarvittaessa erityisopettaja. Huoltajia tavataan tai kuullaan tarpeen mukaan oppimisen tukemiseen tai muuhun esikoulutyöskentelyyn liittyvissä asioissa. Huoltajia tavataan tarpeen mukaan oppilashuollollisissa verkostopalaverissa. Mahdollisten lauantaityöpäivien yhteydessä voidaan järjestää vanhemmille tilaisuus tavata opettajia. Aloitteentekijänä voi toimia joko lapsen huoltaja, opettaja, erityisopettaja, koulukuraattori, terveydenhoitaja,

Oppilaiden poissaolo

Lapsen tulee osallistua esiopetukseen, jollei hänelle ole erityisestä syystä poissaoloon. Poissaolosta tulee huoltajan ilmoittaa viipymättä. Esiopetuksen lähtökohtana on, että lapset osallistuvat esiopetukseen säännöllisesti esiopetuksen järjestämiskohtana.

5.6 Tulkittamis- ja avustajapalveluiden järjestäminen

Vammaisella tai muulla tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät opetuslain mukaiset tulkittamis- ja avustajapalvelut. Oppilas voi tarvita tulkittamista, puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Tavoitteena on taata oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän vastuuta omasta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Tuen tulee edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Koulunkäyntiavustajan voi saada asiantuntijalausunnolla tuekseen oppilas, jolla on vaikea vamma tai jonka käytös-, tunne-elämän tai sosiaalinen häiriö vaikeuttaa tai rajoittaa merkittävästi oppimista.

Avustajan työ on yhteistyötä koko kouluyhteisön ja perheen kanssa. Avustajan ja opettajan kiinteä yhteistyö työparina on tärkeää oppilaan tarkoituksen mukaisessa tukemisessa. Opettajan tehtävänä ja vastuulla on suunnitella, opettaa sekä arvioida oppimista ja työskentelyä. Avustaja tukee oppilasta oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä koulunkäyntiä tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeutin ohjeiden mukaisesti ja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. Suunnittelussa hyödynnetään myös tarvittaessa asiantuntijoita, kuten toiminta-, fysio- tai puheterapeuttia.

Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle. Tuki voi olla osa- tai kokoaikaista, ja voi vaihdella lyhytaikaisesta pidempiaikaiseen tarpeeseen. Avustajapalveluiden tarve, määrä ja laatu arvioidaan opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön yhteistyönä, hyödyntäen huoltajien antamia tietoja ja mahdollisten asiantuntijoiden lausuntoja. Henkilökohtaisesta avustajasta tekee päätöksen sivistyslautakunta. Rehtori päättää avustajaresurssien suuntaamisesta. Opettajat organisoivat yhteistyössä avustajien kanssa opetusjärjestelyt siten, että avustajapalvelut saadaan tarkoituksen mukaisesti käyttöön.

Avustaja- ja tulkittamispalveluja voidaan käyttää osana sekä yleistä, tehostettua että erityistä tukea. Oppilaan avustajapalvelujen tarve, määrä ja vaikutus arvioidaan esimerkiksi pedagogisessa arvioissa ja pedagogisessa selvityksessä. Tehostetun tuen vaiheessa avustajapalvelujen järjestäminen kirjataan oppimissuunnitelmaan ja erityisen tuen vaiheessa HOJKS:aan. Erityisen tuen osalta avustaja- ja tulkittamispalvelut määritellään erityisen tuen päätöksessä. Suunnitelmissa määritellään järjestämisen lisäksi tavoitteet ja seuranta.

5.7 Tietojen luovuttaminen ja salassapito

Henkilötietojen käsittelyssä ja tiedonsiirrossa koulutuksen eri siirtymävaiheissa lähtökohtana on luottamuksellisuus ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa. Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän perusopetuslain mukaisesti järjestämään opetukseen, aamu- tai iltapäivätoimintaan, aikaisemman opetuksenjärjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välittömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Lumijoella tiedonvälityksestä vastaa esiopettaja, luokanopettaja, luokanvalvoja, erityisopettaja, opinto-ohjaaja tai rehtori. Salassa pidettäviä tietoja ei voida, ilman huoltajan suostumusta, antaa oppilaan siirtyessä muuhun kuin perusopetuslain mukaiseen opetukseen, esimerkiksi lukioon tai ammatilliseen koulutukseen.

Lapsen tai nuoren kasvu ja kehitys voi vaarantua kasvuympäristössä olevien tekijöiden vuoksi (mm. vanhempien päihteiden käyttö, mielenterveysongelmat, lähisuhdeväkivalta, erilaiset ristiriitatilanteet kuten ero). Opetustoimen palveluksessa olevat ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä (LsL 25 §).

5.8 Esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen

Oppilashuoltoryhmä

Oppilaalla on oikeus saada riittävästi tuki- ja erityisopetusta sekä ohjausta oppimiseen ja jatko-opintojen suunnitteluun. Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen tukena ovat koulun oppilashuoltoryhmä. Lumijoella oppilashuoltotyöryhmään kuuluu rehtorin lisäksi laaja-alaiset erityisopettajat, koulukuraattori, terveydenhoitaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, oppilaanohjaaja ja tarvittaessa koulupsykologi ja lääkäri. Rehtorilla on päävastuu oppilashuoltotoiminnasta ja oppilashuoltotyöryhmän johtamisesta. Oppilashuoltoryhmä kokoontuu kahden viikon välein ja tarvittaessa. Vanhemmat, joiden lasten asioita käsitellään oppilashuoltotyöryhmässä, voivat osallistua kokoukseen. Paikalliset tukiverkot muodostuvat seurakunnan sekä kunnan sosiaalitoimen (kodinhoitopalvelu) kanssa.

Oppilashuoltoryhmän tehtäväalueet:

Oppimisilmasto:

opiskeluilmapiiirin ja yhteistyötaitojen, tukeminen/ kehittäminen, (hyväksyvä, kannustava, myönteinen), suvaitsevaisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen

Ennaltaehkäisevä toiminta:

koulun toimintaperiaatteet, opetusmenetelmät, opetusryhmärakenne, hyvinvointikartoitus, koulukiusaamisen ennaltaehkäisy, yhteistyötaitojen kehittäminen, ratkaisukeskeisyys

Oppilasasiat:

oppimisvaikeudet, tutkimuksiin ohjaus, opetuksen yksilöllistäminen, lykkäys, palautus (esikoulu), pienluokan käyttö, poissaolot, käytöshäiriöt, kiusaaminen, kotiolut

Oppilashuoltotyöntekijöiden keskeiset vastualueet ja työnjako

Rehtori:

- yhteydenpito oppilashuollon eri osapuolten kanssa
- tuki opettajille oppilashuollollisissa kysymyksissä
- oppilashuoltotyön seurannasta ja arvioinnista huolehtiminen yhdessä oppilashuoltoryhmän kanssa
- vastuu koulun toiminnasta oppilashuollollisissa kysymyksissä
- äkillisissä kriisitilanteissa oppilashuollollisten toimenpiteiden välitön käynnistäminen (esim. kriisiryhmän koollekutsuminen)
- koululykkäyksestä päättäminen
- luokan kertaamisesta päättäminen luokanopettajan ja erityisopettajan kanssa
- hallinnollista päätöstä vaativien tukitoimenpiteiden valmistelu, esimerkiksi pedagogisen selvityksen valmistelu yhdessä luokanopettajan / aineenopettajan / luokanvalvojan ja erityisopettajan kanssa
- hallinnollisen päätöksen tekeminen erityisen tuen antamisesta oppilaalle
- oppilashuollon palveluiden järjestämisestä vastaaminen kurinpidollisen rangaistuksen saaneelle oppilaalle
- opetuksen erityisten järjestelyiden valmistelu niitä tarvitseville oppilaille
- resurssien käytön priorisointi

Erityisopettaja:

- oppilaan tilanteen kartoitus yhteistyössä tarvittavan opettajien kanssa
- erilaisten keinojen, menetelmien ja ratkaisujen etsiminen, kokeileminen ja seuranta yhdessä opetushenkilöstön ja vanhempien kanssa
- luokan kertaamisen tarpeen arvioiminen yhdessä rehtorin ja luokanopettajan / luokanvalvojan kanssa
- pedagogisten asiakirjojen laatimiseen osallistuminen
- jos koulun sisäiset keinot eivät kodin tukitoimet riitä, lapsen asioiden ohjaaminen oppilashuoltotyöryhmään ja yhteistyö heidän kanssaan
- tiedonsiirto erityisesti nivelvaiheissa (kokouksen koollekutsu, lomakkeet)

Esiopettaja/luokanopettaja/erityisopettaja

- oppilaan hyvinvoinnin seuraaminen
- oppimisen ja työskentelyn jatkuva arviointi (tuntiosallistuminen, kokeet)
- luokan ryhmädynamiikan havainnointi (mm. kiusaaminen)

- runsaisiin poissaoloihin puuttuminen
- yhteydet oppilaiden vanhempiin ja/tai yhteydenpidosta sopiminen ja jakaminen muiden oppilashuollon henkilöiden kanssa
- oppilashuollon tarpeen arviointi ja tarvittavien toimenpiteiden käynnistäminen
- oppilaskohtaisten oppilashuollollisten asioiden kirjaaminen, yhteenvetojen tekeminen huolen lomakkeen käyttö, seuranta ja arviointi
- jos koulun sisäiset keinot eivät ja kodin tukitoimet riitä, lapsen asioiden ohjaaminen oppilashuoltoryhmään tai suoraan jollekin ryhmän työntekijälle
- oppimissuunnitelman ja HOJKS:n laatiminen yhteistyössä erityisopettajan, huoltajan, oppilaan sekä muiden oppilaan kanssa työskentelevien kanssa
- luokan kertaamisesta päättäminen yhdessä rehtorin ja erityisopettajan kanssa
- tiedonsiirto nivelvaiheissa (kokoukset, lomakkeet)

Koulunkäyntiavustaja:

- havainnoista tiedottaminen opettajille
- yhteistyö opettajien ja vanhempien kanssa
- osallistuminen oppilashuollollisiin tapaamisiin tarvittaessa
- sovittujen käytäntöjen toteuttaminen

Koulupsykologi:

- psykologiset tutkimukset ja arviointi
- oppimisvaikeuksien tutkimus ja kuntoutuksen suunnittelu
- lapsen ja nuoren psyykkisen kehityksen ja hoidon tarpeen arviointi
- yhteistyö ja konsultaatio: opettajat, koulukuraattori, terveydenhuolto ja sosiaalityöntekijä
- yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa

Koulukuraattori:

- perhe-, ryhmä- ja yksilökeskeinen työ: tilanteen selvittely, ohjaus ja tuki, ohjaaminen jatkopalveluihin (esim. lastensuojelu, psykologi)
- yhteistyö opettajan kanssa: ohjaus, oppilaan ja perheen tukeminen
- jatkoyhteistyö lastensuojelun ja psykologin kanssa

Psykiatrinen sairaanhoitaja:

- oppilaan esille tulleissa vaikeuksissa/haasteissa kehitykseen tai mielenterveyteen liittyvien asioiden tunnistaminen
- huomioi psyykkistä hyvinvointia vaarantavia tekijöitä
- ohjaus jatkotutkimuksiin ja hoitoon

Oppilashuoltoryhmän kirjaamistavat

Kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin

oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Jos oppilaasta nousee huoli, otetaan yhteys oppilashuoltoryhmään. Huoli oppilaasta kirjataan oppilashuoltolomakkeeseen ja pyydetään oppilaan huoltajia osallistumaan oppilashuoltoryhmän kokoukseen, jossa oppilaan asiaa käsitellään. Jos huoltajat ovat estyneitä saapumaan oppilashuoltoryhmän kokoukseen, huoltajilta pyydetään kirjallinen tai suullinen lupa käsitellä oppilaan asiaa. Vanhempien antaessa käsittelyluvan, oppilaan asiaa voidaan käsitellä jatkoseurantana useammassa oppilashuoltoryhmän kokouksessa. Oppilaan asian käsittelystä täytetään oppilashuoltolomake, johon kirjataan oppilaan nimi, päiväys, huolenaihe, asian vireille panija, asian käsittelyyn osallistuneet, jatkotoimet ja niiden perustelut sekä tarvittaessa tiedonsiirto muille tahoille.

Siirtymävaiheen yhteistyö

Henkilötietojen käsittelyssä ja tiedonsiirrossa koulutuksen eri siirtymävaiheissa lähtökohtana on luottamuksellisuus ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa. Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän perusopetuslain mukaisesti järjestämään opetukseen, aamu- tai iltapäivätoimintaan, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välittömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Lumijoella tiedonvälityksestä vastaa luokanopettaja, luokanvalvoja, erityisopettaja, opinto-ohjaaja tai rehtori. Salassa pidettäviä tietoja ei voida, ilman huoltajan suostumusta, antaa oppilaan siirtyessä muuhun kuin perusopetuslain mukaiseen opetukseen.

Esikoulusta kouluun siirryttäessä esiopettajan ja luokanopettajan tekevät yhteistyötä koulutulokkaiden perehdyttämisessä. Erityisopettaja kartoittaa oppilashuollolliset tarpeet ja huolenaiheet käsitellään oppilashuoltoryhmässä. Esim. koulupsykologi on tarvittaessa mukana selvittämässä oppilaan koulunkäynnin aloittamisajankohtaa. Esiopettaja täyttää jokaisesta lapsesta hänen taitojaan kuvaavan **Tiedonsiirtokaavakkeen**, joka siirtyy tulevan opettajan käyttöön.

Kiusaaminen

Kiusaamisesta on kysymys silloin kun oppilas joutuu toisen tahallisen, vahingoittavan toiminnan koh-teen. Kiusaamiselle on tyypillistä voimasuhteiden epätasapaino: kiusattu on aina heikompi kiusajaan verrattuna. Kiusaaminen voi olla suoraa tai epäsuoraa. Suora kiusaaminen on fyysistä: lyömistä, potkimista, tönimistä tai verbaalista: nimittelyä, pilkkaamista tai loukkaavien viestien tai kirjeiden lähettelyä. Epäsuora kiusaaminen on sosiaalista manipulointia: muut ryhmän jäsenet yritetään saada kiusattua vastaan, puhutaan pahaa kiusatusta takanapäin ja jätetään hänet ryhmän ulkopuolelle.

Koulun toimintaperiaatteista ja -tavoista kiusaamistapauksissa tiedotetaan huoltajille ja huoltajia ohjeistetaan kiusaamistapauksien ilmetessä koulutiedotteessa ja tarvittaessa vanhempainillassa lukuvuoden aikana. Jos huoltaja epäilee lastansa tai koulun muuta oppilasta kiusattavan, huoltajan on otettava kouluun yhteyttä.

Oppilaan hyvinvointia edistäviä tukipalveluita

Kouluruokailu

Kouluruokailu on terveellinen, ohjattu ja maksuton. Kouluruokailun järjestämisessä huolehditaan oppilaiden terveydestä ja koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisestä. Kouluruokailun järjestämisessä tehdään yhteistyötä koulun ja ruokailusta vastaavan henkilöstön kanssa. Järjestämisessä otetaan huomioon kouluruokailun sosiaalinen merkitys, ravitsemus- ja tapakasvatuksen tavoitteet sekä ruokailutauon virkistystehtävä. Ruokailuajan ja välipalan suunnittelua ohjaa lukujärjestys. Oppilaille annetaan mahdollisuus osallistua kouluruokailun suunnitteluun, mikä tukee osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajiensa sekä kouluterveydenhuollon henkilöstön kanssa sovitaan tukitoimista ja seurannasta oppilaan yksilöllisissä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyvissä tarpeissa esimerkiksi, jos oppilaalla on diabetes. Erityisruokavaliota noudattavat otetaan huomioon.

Koulukuljetus

Oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen myönnetään niille Lumijoen peruskoulun oppilaille,

- a) jotka ovat esiopetuksessa tai 1–2-luokilla, ja joiden koulumatka on yli 2 km ja asuvat olemassa olevien kuljetusreittien varrella,
- b) jotka asuvat olemassa olevien kuljetusreittien varrella ja joutuvat kulkemaan vaarallisella tiellä vähintään 1 km:n matkan.

Esikoululaisille järjestetään maksuton kuljetus esiopetukseen tai päivähoidosta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai päivähoitoon. Vaaralliseksi tieosuudeksi luokitellaan Lumijoentie kevyenliikenteenväylän päättymiskohdasta Liminkaan päin. Jos koulumatka oppilaan ikä tai muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi, on oppilaan huoltajalla mahdollisuus anoa maksutonta kuljetusta. Koululaisauton kuljettaja on kasvattaja, joka toimii yhteistyössä kouluhenkilöstön kanssa. Koulukuljetukseen liittyvien odotusaikojen turvallisuudesta huolehditaan avustajien organisoimalla ja järjestämällä valvonnalla. Koulukuljetuksista ja siihen liittyvästä valvonnasta annetaan tietoa sekä oppilaille että heidän huoltajille koulutiedotteessa ja tarvittaessa erillisillä tiedotteilla

Turvallisuuden edistäminen

Koulu yhteisön toiminnan turvallisuutta edistävät terve koulu ympäristö, myönteinen ilmapiiri, yhteisön jäsenten itseluottamuksen ja vuorovaikutustaitojen lisääminen sekä ongelmien tunnistusherkkyys. Yhteinen välittäminen ja varhainen puuttuminen ovat toimenpiteitä, joihin kaikki sitoutuvat. Hyvinvointia edistävät terveydellisten olojen tarkastusten ja kyselyjen toimenpiteet sekä arviointi- ja kehittämiskeskustelujen järjestäminen. Oppilaan hyvinvoinnin tukemiseksi seurataan lisäksi oppilaan läsnäoloa koulussa.

Turvallisuus on osa koulun vuosittaista toimintasuunnitelmaa. Koulun erilaiset turvallisuuden edistämiseen liittyvät suunnitelmat, ohjeet ja järjestyssäännöt on soviteltu yhteen. Yhteistyö kouluhenkilöstön eri toimijoiden kanssa tukee tarkoituksen mukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa ja niiden ennaltaehkäisyssä. Koululla järjestetään kerran lukuvuodessa yhteinen poistumisharjoitus, johon liittyy ennakoiva opetushenkilöstön perehdyttäminen ja harjoituksen toimintatietojen jälkitarkastelu. Tiedot käsitellään henkilöstökokouksessa tavoitteena turvallisuusvalmiuksien kehittäminen. Turvallisuusohjeiden löytyminen tarvittavista paikoista, kuten luokkatiloista ja keskuskuulutuspaikasta tarkistetaan. Rehtori vastaa edellä kuvatuista toimenpiteistä. Oppilaiden turvallisuusvalmiuksien kehittämisessä koulu tekee yhteistyötä myös koulupoliisin ja pelastustoimen kanssa.

Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa

Lumijoen koululle on laadittu **kriisisuunnitelma** toimintaohjeineen. Suunnitelmaan on kirjattu kriisiryhmän jäsenet, joiden vastuulla on kriisin selvittely ja ryhtyminen toimenpiteisiin. Kriisiryhmään kuuluvat rehtori, vararehtori, terveydenhoitaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, sosiaalityöntekijä, koulukuraattori, laaja-alainen erityisopettaja ja tarvittaessa Kirkkoherra. Kriisiryhmä huolehtii kriisitilanteissa välittömistä henkisen tuen tarpeista ja mahdollisista jatkotoimista. Kriisiryhmä arvioi toteutettuja toimia ja tekee tarvittavat muutokset suunnitelmaan. Kriisisuunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa ja rehtori on vastuuhenkilönä.

Koulun kriisityössä on tavoitteena tunnistaa kriisit ja toimia niissä nopeasti, tehokkaasti ja hallitusti.. Kriisisuunnitelman avulla vahvistetaan yhteisön ja sen jäsenten kykyä selviytyä vaikeista tilanteista. Kriisisuunnitelma sisältää tärkeät yhteystiedot, vastuujaon ja tiedottamisen kriisitilanteessa, hätäensiapuohjeet, toimintamalleja äkillisissä kriisitilanteissa, kriisien ehkäisyn ja selviytymisen tukemisen, toimenpiteet kriisivalmiuden ylläpitämiseksi ja tiedotuskirjemalleja kodeille.

Vuosittaisista turvallisuusohjeiden ja kriisisuunnitelman päivityksistä tiedotetaan henkilökuntaa. Uudet työntekijät perehdytetään kriisisuunnitelmasta lukuvuoden alun suunnittelukokouksessa ja tarvittaessa henkilöstökokousten yhteydessä. Suunnitelmat on henkilöstön luettavissa opettajienhuoneen tietopisteessä sekä kriisisuunnitelma löytyy myös koulun sisäisestä verkosta

6. ARVIOINTI

Arvioinnin avulla pyritään toiminnan jatkuvaan kehittämiseen. Arviointia tekevät päättäjät, esiopetushenkilöstö, vanhemmat ja lapset. Lapsiarvioinnin perustan muodostaa lasten toiminnan, tuotosten ja kehityksen havainnointi ja siihen liittyvä reflektointi. Opetuksen arvioinnissa kiinnitetään huomio oppimisympäristöjen toimivuuteen sekä siihen, miten on onnistuttu kunkin lapsen yksilöllisessä tukemisessa ja ohjaamisessa.

Havainnointi on osa jokapäiväistä toimintaa niin ohjatuissa toimintatuokioissa, vapaan leikin yhteydessä kuin muissakin kasvatustilanteissa. Arviointi seuraa lapsen yksilöllistä kehittymistä esikouluvuoden aikana. Siinä huomioidaan harjaannuttamisen tarpeet ja sitä voidaan toteuttaa eri tavoin. Keväällä lapsen taitoja kartoitetaan **tiedonsiirtolomakkeella** ja **lapsen itsearviointilomakkeella**. Lomakkeet annetaan tiedoksi tulevalle opettajalle. Muita arviointiin liittyviä toimintatapoja ovat:

- Keskustelut
- opettajat / vanhemmat
- opettajat / lapsi

- Vapaamuotoiset sanalliset tiedotteet
- Erityisopettajan testit

Tukea tarvitsevan oppilaan arviointi

Sellaisen oppilaan, joka **ei saa erityistä tukea**, lievät oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon oppilaan arvioinnissa. Arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa. **Erityisessä tuessa** opiskelevan oppilaan arvioinnin periaatteet määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (**HOJKS**). Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee perusopetuksen **yleisen oppimäärän** mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta. Jos HOJKS:ssa on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllisen oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin hyvän osaamisen kuvauksiin. **Yksilöllistettyjen** oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan arviointi perustuu **yleiseen oppimäärään** tai yksilöllisiin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan **erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty**.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, arviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi kohdistuu edistymiseen toiminta-alueittain **ja tehdään aina sanallisesti**. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motoriikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Arvioinnin tulee perustua oppilaan kasvamis- ja oppimisprosessiin, sen lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Oppimista arvioitaessa tulee ottaa huomioon oppilaan vamman tai sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.